

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ПРОБНИ ЗАВРШНИ ИСПИТ

школска 2016/2017. година

ТЕСТ

СРПСКИ ЈЕЗИК

УПУТСТВО ЗА РАД

- Тест садржи **20** задатака које треба решити за **120** минута.
- Сваки задатак пажљиво прочитај, размисли о томе шта се у задатку тражи и о начину на који треба да га решиш (заокруживање, повезивање, подвлачење, дописивање и друго).
- Пиши читко, ћириличким словима, водећи рачуна да твоји одговори буду разумљиви, али и граматички и правописно исправни.
- Када решаваш задатке у којима се од тебе очекује да нешто допишеш, увек користи пуне називе; скраћенице нису дозвољене (нпр. треба написати именица, а не им. или локатив, а не лок. и слично).
- Попуни тест **хемијском оловком** (током рада можеш да користиш графитну оловку и гумицу).
- Одговори написани хемијском оловком не смеју се прецртавати нити исправљати.
- Одговор који је написан само графитном оловком неће бити признат.
- У квадрат који се налази са десне стране задатка немој ништа уписивати. То је простор у који ће прегледачи уписати број бодова. На овој и последњој страни такође немој ништа уписивати.
- Ако завршиш раније, предај тест и тихо изађи да не би ометао рад других.

Желимо ти много успеха у раду!

* Тестове, као ни делове тестова, није дозвољено умножавати нити јавно објављивати без претходне сагласности Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Прочитај одломке из *Аутобиографије* Бранислава Нушића из поглавља *Српски језик и уради 1. и 2. задатак*.

Сећам се, на пример, мојих мука да научим пети падеж од именице пас. Сви остали падежи ишли су којекако, али пети падеж једнине никако ми није ушао у главу, нити сам умео да га погодим.

И не само мени, већ и свима у мојој околини, задао је тај падеж главобољу. Мој најстарији брат, који је већ био у старијим разредима, изгледа да се провукао и није у животу имао посла са том именицом; мој млађи брат ми рече да је од именице пас пети падеж: куче. Отац ми није умео казати ништа, пошто граматика нема никакве везе са трговином, већ изгледа да ту чак важи правило: што мање граматике то више зараде.

Питао сам и бакалина, нашега комшију, пошто сам му претходно објаснио да се петим падежом зове, и он ми рече:

– Ја кад вабим куче, ја му кажем: куц, куц, куц!, а кад га терам, ја му кажем: шибе! А бог ће га свети знати који је то падеж!

Питао сам најзад и господина проту, једном приликом када је био на вечери код нас, верујући необично у његову ученост, па се и он збунио и није умео да ме научи.

– Пети падеж, пети падеж! – узме да замуцкује прота, бринући се да пред мојом породицом сачува ауторитет учена човека. – Па колико падежа ви учите?

– Седам.

– Седам? – зграну се прота. – Е, то је много, то је баш много!

[...]

Ја не могу да разумем зашто су нам те тачке и запете правиле толике неприлике, кад се врло добро сећам да нам је професор необично јасно објаснио њихову употребу. Овако нам је говорио:

– Један железнички воз, на пример, има да прође пут од Београда до Ниша. Лепо. Кад изведе тај пут, кад стигне у Ниш, он је онда свршио оно што је хтео; његова је мисао била да отпутује из Београда у Ниш и он је ту мисао испунио. А једна мисао изведена и исказана, то је реченица. Воз је на крају своје мисли стао и не иде даље, а то значи, и на крају реченице треба казати: стани, не даље! Е, то „стани и не даље” бележи се тачком. На крају реченице, дакле, бележи се тачка. Да, али воз не може да потегне из Београда па право у Ниш а да се нигде успут не заустави, јер то је врло дуг пут. Има успут да се укрсти с другим возовима, па мора машина узети воду, па се мора негде уставити да сиђу путници и да нове прими, да се штогод истовари или утовари. Мора се, дакле, воз зауставити гдегде дуже а гдегде краће, колико само да искочи или ускочи путник. Зато, видите, на путу има већих и мањих станица, такозваних постаја. Свака таква велика станица, где се рецимо укрштају возови, где има и ресторација, те се путник може и поткрепити, то вам је тачка и запета, а постаје, где се воз заустави само за тренутак, то су вам запете. Дакле, једна велика реченица може бити састављена из више мањих реченица, од којих је свака одвојена тачком и запетом, као што у једној реченици може бити више или мање запета, код којих се предахне. Је ли вам сад јасно?

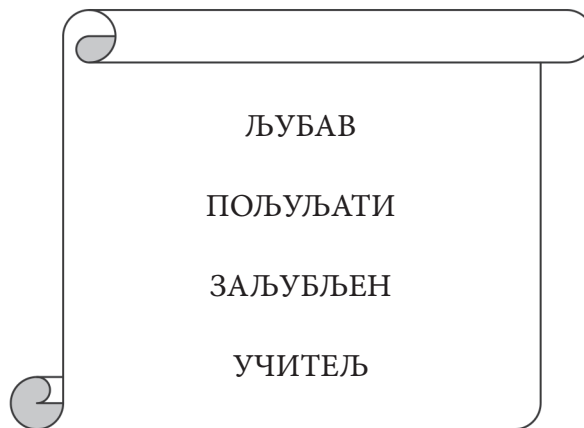
Разуме се да смо сви казали да нам је јасно, иако сад тек нисмо ништа разумели.

[...]

Знак дивљења и знак питања професор нам је са мање тешкоћа објаснио, али смо доцније у животу видели да то објашњење није тачно. По професору, на пример, знак питања би требало увек ставити на крај упитне реченице, док се у животу знак питања може ставити иза речи: поштење, љубав, родољубље, племенитост, добротинство, верност, пријатељство итд., па биле те речи у средини или на крају реченице. Или, ако хоћете, знак питања у животу можете ставити свуд где вам је воља и, верујте, увек ће бити на своме месту. Почев од рођења па све до смрти, свакој појави у животу човечјем пристаје знак питања.

1. Због чега прота замуцкујући понавља: „Пети падеж, пети падеж!”?
Заокружи слово испред тачног одговора.
- а) Прота се чуди што ђаци не знају падеже српског језика.
б) Прота жели да прекори ђаке који су слабо научили падеже.
в) Прота истиче важност петог падежа у односу на остале падеже.
г) Прота је збуњен јер не зна дечаку да објасни пети падеж.
2. О чему приповедач размишља у вези са **знаком питања** у одломку из *Аудиобиографије* Бранислава Нушића?
Заокружи **слова** испред одговарајућих тумачења.
- а) Промишља о *знаку њишања* као о знаку вечне упитаности над животом.
б) Сматра да је нејасно правописно правило о употреби *знака њишања*.
в) Истиче да је важно запитати се о вредностима врлина у свакодневном животу.
г) Сматра да је наставник ђаке погрешно учио како се према правопису употребљава *знак њишања*.
д) Двоуми се када на крају реченице, према правопису, треба да употреби *знак дивљења*, а када *знак њишања*.
3. Заокружи слово испред реченице у којој је речца *не* написана у складу с **правописним правилима**.
- а) Марија, идеш или неидеш на представу?
б) Молимо вас, неулазите без позива!
в) Лука, вечерас нећемо ићи на утакмицу.
г) Еколози поручују: „Недамо вам наше шуме!”
4. Заокружи слово испред реченице која је написана у складу са **правописним правилима**.
- а) Иво Андрић је после другог Светског рата објавио роман *На Дрини ћурија*, који садржи вишеградску хронику од XVI века до почетка првог Светског рата.
б) Иво Андрић је после Другог светског рата објавио роман *На дрини ћурија*, који садржи вишеградску хронику од XVI Века до почетка Првог светског рата.
в) Иво Андрић је после Другог светског рата објавио роман *На Дрини ћурија*, који садржи вишеградску хронику од XVI века до почетка Првог светског рата.
г) Иво Андрић је после другог светског рата објавио роман *На Дрини ћурија*, који садржи вишеградску хронику од XVI века до почетка првог светског рата.

5. Подвуци све речи које имају исти **корен**.

6. Прво прочитај текст о поезији Мирослава Антића, па затим други текст из *Речника српскога језика*. Под којим се бројем у одредници из *Речника српскога језика* налази **значење** подвучене **речи** *мотив*?

I

Љубав је чест песнички мотив у поетском стваралаштву Мирослава Антића. То је управо она прва, младалачка, лепа и моћна љубав; као ураган који у својој силини снажно удари, остављајући дуго трагове свог похода.

II

мотив, -ива м фр. **1.** псих. оно што представља основни емотивни подстрек, унутрашњи подстицај за нечију активност, делатност, поступак и сл., главни подстицајни разлог, побуда, повод. **2. а.** ум. основни садржински и идејни елемент који карактерише уметничко дело, основна замисао, догађај и др. као појединачна тема, предмет уметничке обраде. **б.** муз. најмања ритмички и мелодијски заокружена музичка фраза као саставни део веће целине или теме; већа тонска целина, мелодија и сл. која карактерише музичко дело или доминира у њему, односно у појединим његовим деловима. **3.** главни предмет разговора. **4.** украсни детаљ, шара, орнамент (у везу, ткању и сл.).

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) 2. а.
- б) 2. б.
- в) 3.
- г) 4.

7. Ко је написао дело *Раи* за српски језик и *йравойис*?

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) Вук Стефановић Караџић
- б) Доситеј Обрадовић
- в) Ђура Даничић
- г) Бранко Радичевић

8. Упореди подвучене речи у следећим реченицама. Заокружи **слова** испред **гласовних промена** које уочаваш у облику *радосна*.

- Тог дана био је веома радостан због успеха.
- Била је веома радосна када је чула новости.

- а) непостојано *a*
 б) губљење сугласника
 в) промена *л* у *o*
 г) палатализација
 д) сажимање самогласника

9. Прочитај строфу из песме *Бреза* Сергеја Јесењина.
 Подвуци у наведеним стиховима **придевску заменицу** у мушком роду јединине.

Под прозором мојим
 Једна бреза бела
 Блиста се у сребру
 Свог снежног одела.

10. Заокружи слово испред реченице у којој је употребљен **именски предикат**.

- а) Лисица дуго гледаше Малог Принца.
 б) Мали Принц је био опазио лисицу.
 в) Игра са лисицом је била врло занимљива.
 г) Лисица није могла стићи Малог Принца.

11. Прочитај стихове Јована Јовановића Змаја.
 Одреди **падеж** и **значење** подвучених реченичних чланова.

Дико моја,
 Где си поникнула –
Међу смиљем
 Или међ босиљем?
 Уз љубицу, или уз ружицу,
Међу крином,
 Ил' међ рузмарином?

Падеж: _____

Значење: _____

12. Прочитај део текста о Петру Петровићу Његошу из једног средњошколског часописа, па одреди **значење** подвучене речи.

У Горском вијенцу, у писму Селим-везиру, владика Данило, између осталог, каже: *Ја се сјећам шћо си рећи хћио: / Трајови су многи до пећине.* Какви су ово стихови? Шта они значе? Је ли реч о некој тајној поруци?

Идеја је јасна ако знамо басну *Лав и лисица*, коју смо читали у млађим разредима. Наведени Његошеви стихови су алузија на басну – лисица није хтела да уђе у пећину код лава пошто је знала да ће је појести, јер је видела да трагови воде до пећине, али не воде из ње.

Тако је владика Данило алузијом на басну мудро саопштио везиру своју одлуку.

Које значење има реч **алузија** у наведеном тексту?
Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) препричавање својим речима
- б) уочавање разлике у односу на нешто
- в) поређење по супротности
- г) посредно указивање на нешто

13. Заокружи **слова** испред назива књижевних дела која је написао Јован Јовановић Змај.

- а) *Плава јродница*
- б) *Ђулићи*
- в) *Све ће шћо народ јозлаћийи*
- г) *Светли јродови*
- д) *Међу својима*

14. Одреди **књижевни род** којем припада дело *Избирачица* Косте Трифковића из којег је следећи одломак.

ЈОВАН: Ево једно писмо!

МАЛЧИКА: Дај овамо. (*Јован јреда и оде – Малчика чийа адресу.*) „Госпођици Малчики.” Гле, гле, још ће бити какво љубавно писмо! (*Ошвори и јрочийа.*) Ко би се томе надао?! (*Смеје се.*)

СОКОЛОВИЋ и ЈЕЦА: Шта је? Шта је?

МАЛЧИКА: Чујте и пазите! (*Чийа.*)

Одговор: _____

15. Прочитај одломак из романа *Орлови рано леће* Бранка Ћопића. Док читаш, размисли о **понашању** Лазара Мачка у овом одломку.

Увече се опрезни Мачак једва некако извуче неопацице из куће и пође на друм да сачека Стричев повратак из млина. Напињао је уши и буљио у таму, али што је више напрезао вид, околни жбунови и дрвеће добијали су све чудније облике. Појавише се неки дивови високи десет метара, замахаше дугим рукама аветињске бабе, уместо трнова жбуна чукао је црн медвјед.

Лазара Мачка подиђе језа. Чврсто затвори очи и поче да шапуће:

– Знам ја, знам, нијесте ви ни бабе, ни дивови, ни медвједи. Све је то дрвеће.

Па да би се још боље ослободио страха, он гласно зовну:

– Лазаре!

Одмах затим одазва се сам себи измијењеним гласом:

– Шта је?

– Бојиш ли се? – питао је дебели глас.

– Не бојим се.

– Лажеш! – тврдио је кобајаги онај други.

– Богами не лажем! Не бојим се ни колико за мали прст.

Ни ово му није било довољно, па зато викну и трећим гласом, пискавим, женским:

– Шта то вас двојица причате?

– Шта је тебе брига! – дочека обични Лазарев глас.

Заокружи слово испред одговарајућег тумачења лика Лазара Мачка.

- а) Лазар Мачак опонаша разговор својих другова, јер жели да се нашали са њима.
 б) Лазар Мачак се љути на другове и опомиње их, јер је разоткрио њихову игру.
 в) Лазар Мачак говори наглас желећи да прекине тишину и охрабри себе, јер се плаши мрака.
 г) Лазар Мачак говори измењеним гласом, јер жели да покаже свој таленат у имитирању.

16. Прочитај одломак из књижевног дела *Мост на Жейи* Иве Андрића. На линији напиши којој **књижевној врсти** припада то дело.

На петнаест дана пред Митровдан, свет који је прелазио Жепу преко брвана, мало повише градње, примети први пут како се с обе стране реке помаља бео гладак зид од тесана камена, оплетен са свих страна скелама као паучином. Од тада је растао сваког дана. Али падоше први мразеви и рад се обустави. Зидари одоше кућама, на зимовање, а неимар је зимовао у својој брвнари, из које није готово никуд излазио, повоздан погнут над својим плановима и рачунима.

Књижевна врста: _____

Прочитај одломак из Андрићеве приповетке *Деца*, а затим одговори на захтеве.

Дечје вође из нашег сокака били су неки Миле и Палика. [...] Њих двојица су водили жестоке борбе са вођом дечака из суседне махале. То је био неки наш вршњак, Стјепо Ђоро, који је већ стигао да изгуби једно око. Ми остали били смо војска, нестална и недисциплинована, али борбена и грлата. [...]

Једнога од тих пролетњих дана, био је Велики четвртак, у једно такво предвече позваше ме Миле и Палика да сутра после подне идем с њима да бијемо Јевреје. [...]

Спустили смо се у улицу где се обично сачекују јеврејска деца ради туче. [...]

Разбежаше се дечаки... За дечакима се дадоше у трк Миле и Палика, а ја за њима. Тројица дечака успеше да упадну у капију својих или туђих кућа, из којих се одмах за нама осуше вриска и клетве јеврејских жена. Четврти, најкрупнији, бежао је обневидео из улице у улицу, Миле и Палика су га већ тражили по великој авлији, као керови.

Били смо у неком напуштеном, рушевном мектебу*. Осим врата на која смо ушли, само још у противном зиду једна мала врата, као капицик**, очигледно затворена или закована одавно. [...] У простору који је остајао од греде до земље, отприлике један добар педаљ, ја угледах нечије две ципеле, непомично и грчевито припијене једну уз другу. Понесен том чудном хајком, позвах Мила знаком и указах му поносно прстом на моје откриће. Не гледајући мене, него укоченим погледом у оне ципеле, пришапну ми да останем ту на улазу и да не дам дечаку на врата. Он и Палика сиђоше са последњег басамка*** у авлију. Палика се опет, на нему заповед Милову, упути оним малим затвореним вратима и ту стаде раширених ногу и подигнуте тољаге. Одмах и ја заузех такав став. [...]

У једном тренутку, кад га је Палика пристигао и кад је требало да га удари посред главе, јеврејски дечак се неочекивано и некако комично сагну и баци свом тежином Палики у груди. Тако је избегао ударац. Миле потрча. Настаде гужва. Док се Палика прибрао, дечак искористи тренутак, откиде се од њих, устрча оно неколико басамака и нађе се одједном лицем у лице са мном. За један трен ока видех га пред собом, са уздигнутим рукама, једна му подланица сва у крви, са забаченом главом као у самртника. У том тренутку угледах први пут његово лице. Уста му напола отворена, усне беле, очи без погледа, разливане као вода, без икаква израза више, и одавно избеумљене. Ту је требало ударити.

Шта се тада десило? – Колико сам пута поставио себи то питање и тих дана и доцнијих година. И никад нисам могао дати одговора.

Колико сам после могао да се сетим и просудим, дечак се малко сагнуо, одгурнуо ме лагано додирнувши ме оном неповређеном руком у слабину, отклонио ме као најлакшу завесу, и протрчао са тутњем кроз узак ходник, поред мене непомична и поред моје уздигнуте летве, којој је на крају штрчао оштар и велики клинац.

Прибрао сам се тек кад су поред мене протрчали, одгурнувши ме грубо и презриво Миле и Палика. [...] Охрабрено Јеврејче било је измакло. И на све моје покушаје да се правдам, да кажем ма шта, Палика је одговарао хладно и гневно својим: куш! Горе од те псовке бринуло ме и мучило Милово ћутање. Ишао сам два корака иза њих, увиђајући и сам колико сам глуп и смешан. Можда сам у том размишљању и гласно рекао неку реч. Тада се Миле нагло заустави, окрену се и, пре него што сам могао ишта да кажем или учиним у своју одбрану, плуну на мене, засу ме свега плувачком... Стајао сам насред улице и брисао се рукавом, док су њих двојица одмицали, како се мени чинило, невероватно брзо. Изгледало је да они лете, а да време стоји. [...]

Пролазили су тако дани а ја нисам губио, чини ми се, ниједног тренутка свест о свом понижењу. [...] Стајао сам и нисам знао где да се денем под овим небом, тако осрамоћен, извргнут подсмеху, и сам. Како да одредим свој однос према Милу и Палики и осталим друговима којима бих желео свом душом да будем равноправни друг, али не успевам, а како према јеврејским дечакима које треба, изгледа, нападати и тући, а ја то не могу и не умам?

*мектеб – верска школа

**кайцик – мала капија

***басамак – степенник

- 17.** Колективни лик, коме припада и приповедач, представљен је у тексту следећом реченицом:
„Ми остали били смо **војска**, нестална и недисциплинована, али борбена и грлата.”

Узимајући у обзир текст у целини, одговори на питање.
Због чега приповедач себе доживљава делом *војске* дечака?

Заокружи **слова** испред одговарајућих тумачења.

- а) Због тога што је приповедач беспоговорно, непромишљено пошао у „окршај” који су организовали и предводили Миле и Палика против јеврејске деце.
- б) Због тога што је приповедач трчао улицом иза Милета и Палике који су упорно прогањали јеврејску децу.
- в) Због тога што су Миле и Палика свакодневно увежбавали приповедача како да прогања јеврејску децу.
- г) Због тога што су Миле и Палика носили одећу с ознакама вођа у војсци док су предводили приповедача у „јуришу” против јеврејске деце.
- д) Због тога што је приповедач опонашао бојне покличе вођа Милета и Палике, којима су подстицали на прогон јеврејске деце.

Сада ћеш решавати 18, 19. и 20. задатак тако што ћеш у неколико реченица одговорити на захтеве.

У одломку из приповетке *Деца* Иве Андрића долази до преокрета у поступцима приповедача, чиме се истиче драматичност приповедања. Размисли о **мотивацији** лика приповедача у тренутку када треба да удари јеврејског дечака.

Наведи најмање **два** могућа **разлога** због којих приповедач **није ударио** јеврејског дечака.

Води рачуна да напишеш одговор који је:

18. целовит и заснован на тексту;

19. састављен од јасних и разумљивих реченица;

20. у складу са граматичким и правописним правилима српског језика.

Резултат на тесту из српског језика

Напомена: Ученици НЕ попуњавају ову страну!

Укупан резултат на тесту
(од 0 до 20)

		,	
--	--	---	--

Комисија:

1. _____

2. _____

3. _____

Контролор:

4. _____

Резултат на нивоу задатка

Број задатка	Непопуњени	0 бодова	0,5 бодова	1 бод
1.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐
15.	☐	☐	☐	☐
16.	☐	☐	☐	☐
17.	☐	☐	☐	☐
18.	☐	☐	☐	☐
19.	☐	☐	☐	☐
20.	☐	☐	☐	☐

Упишите ✕ на одговарајуће место.

Школа	
Место	
Презиме и име ученика	